

eğitim ve bilim emekçileri sendikası
EĞİTİM SEN
23 OCAK 1995

2018 MEB VE YÜKSEKÖĞRETİM BÜTÇESİ GERÇEK İHTİYACI KARŞILAMAMAKTADIR!

2018 yılı Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yükseköğretim bütçesi ise 7 Kasım Salı günü TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülecektir. 2018 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) ve yükseköğretime ayrılan bütçe paylarına baktığımızda, iktidar temsilcilerinin aksi yöndeki tüm iddialarına rağmen, eğitimin ve yükseköğretimin temel ihtiyaçlarının görmezden gelindiği, bütçelerin sadece zorunlu harcamalar dikkate alınarak hazırlandığı görülmektedir.

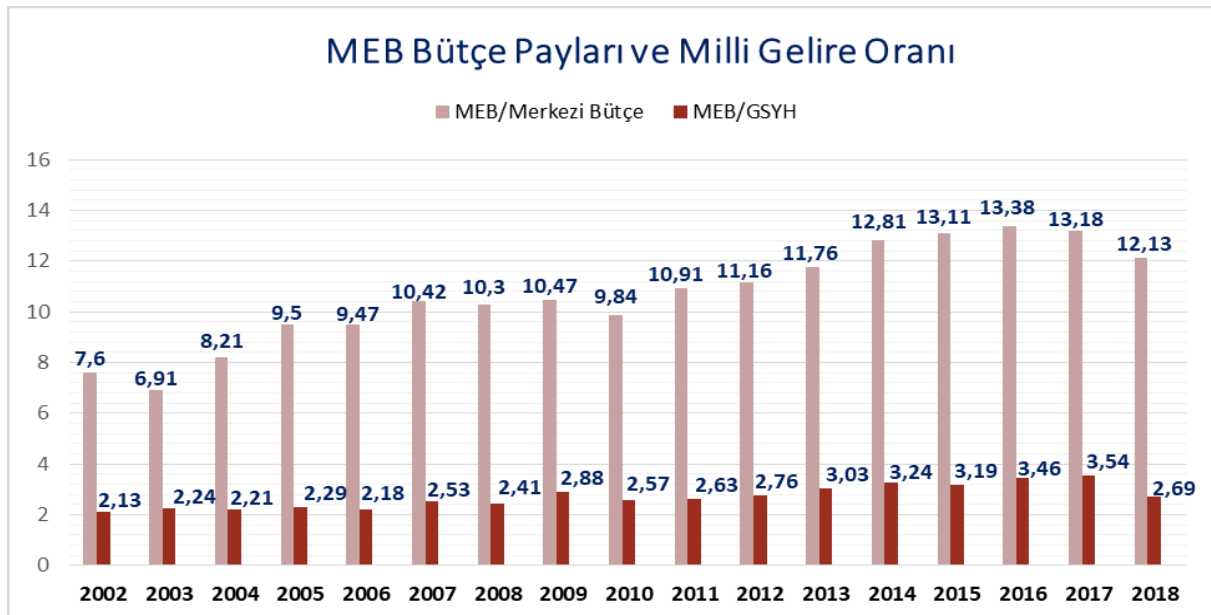
Yıllardır kamu hizmetlerine, özellikle de eğitime ve yükseköğretime ayrılan kaynaklar sadece sayısal olarak artmakta, doğrudan eğitim hizmetlerine yönelik yatırımlar açısından bütçelerde gerçek anlamda bir artışın olmadığı açıkça görülmektedir.

2017 yılında **85 milyar 49 milyon TL** olan MEB bütçesi, 2018 yılı için **92 milyar 529 milyon TL** olarak belirlenmiştir. Yükseköğretim bütçesi ise **25 milyar 620 milyon TL**'den **27 milyar 761 milyon TL**'ye çıkarılmıştır. Hükümet tarafından en çok payın eğitime ayrıldığı iddia edilse de, MEB ve Yükseköğretim bütçelerinin 2017'ye göre oransal olarak azaltıldığı görülmektedir.

Bütçe rakamları içinde en kapsamlı ve en yaygın kamu hizmetleri içinde yer alan eğitime ayrılan pay, hükümetin eğitim hedeflerini ve yatırımları gerçekleştirmek bir tarafa, mevcut zorunlu ihtiyaçları bile karşılayabilmek için yeterli olmadığını göstermektedir.

EĞİTİM HARCAMALARI BÜYÜK ÖLÇÜDE HALKIN SIRTINA YIKILMAKTADIR

Yıllar itibariyle baktığımızda MEB bütçesinde sayısal olarak bir artış yaşanmasına rağmen, asıl bakılması gereken eğitim bütçesinin milli gelir içinde ne kadar yer aldığıdır. Geçtiğimiz 15 yıl içinde MEB bütçesinin milli gelire oranı çok az artmış olmasına rağmen, belirlenen rakamlar ihtiyacın çok altında kalmış ve eğitim harcamalarının esas yükü, eğitimi adım adım ticarileştirme ve kamu kaynaklarının özel okullara aktarılması politikalarının da etkisiyle büyük ölçüde halkın sırtına yıkılmıştır.

AKP hükümetinin son 15 yıl içinde en başarısız olduğu alan tartışmasız eğitim alanıdır. Her bütçe döneminde eğitime en çok payı ayırmakla övünen siyasi iktidar, son yıllarda okulöncesi eğitimin zorunlu olacağı ve 2019 yılına kadar tüm okullarda tam gün eğitime geçileceğini iddia etmiştir. Bütün bu iddiaların gerçekleşebilmesi için 2018 MEB bütçesinde önceki yıllara kıyasla ciddi bir artış yapılması gerektiği açıktır.

TBMM'ye sunulan 2018 Bütçe Kanun Tasarısında MEB'e ayrıla bütçe rakamlarına bakıldığında, bir önceki yıla kıyasla oransal olarak artış değil, yüzde 1'lik bir azalma olduğu dikkat çekmektedir. Her fırsatta eğitime en çok payı kendilerinin ayırdığını iddia eden AKP hükümetleri döneminde eğitim bütçesinin milli gelire oranı OECD ortalaması olan yüzde 6'nın çok altındadır.

2017 bütçesinde MEB bütçesine merkezi bütçeden ayrılan pay yüzde **13,18** iken, 2018 yılı için ayrılan miktar oransal olarak yüzde **12,13**'e gerilemiştir. Benzer bir şekilde 2017 bütçesinde MEB Bütçesinin milli gelire oranı yüzde **3,54** iken, 2018 bütçesindeki oran **2,69** ile son yılların en düşük seviyesine gerilemiştir. Bütün bu verilerin en açık anlamı, eğitim harcamalarının önemli bir bölümünün, tıpkı geçmiş yıllarda olduğu gibi, 2018 yılında da halkın sırtına yıkılacağıdır.

MEB Bütçesinin Büyük Bölümü Yine Zorunlu Harcamalara Gidecektir

MEB bütçesinin rakamsal büyüklüğünün temel nedeni, hükümetin eğitime verdiği önemden değil, büyük ölçüde personel harcamalarından kaynaklanmaktadır. Bu durumun farkında olan MEB, eğitim emekçilerini esnek, kuralsız ve güvencesiz çalıştırmak için gece gündüz çalışmakta, sözleşmeli öğretmenlik uygulamasını temel alıp eğitimde güvencesizliği yaygınlaştırmaktadır.

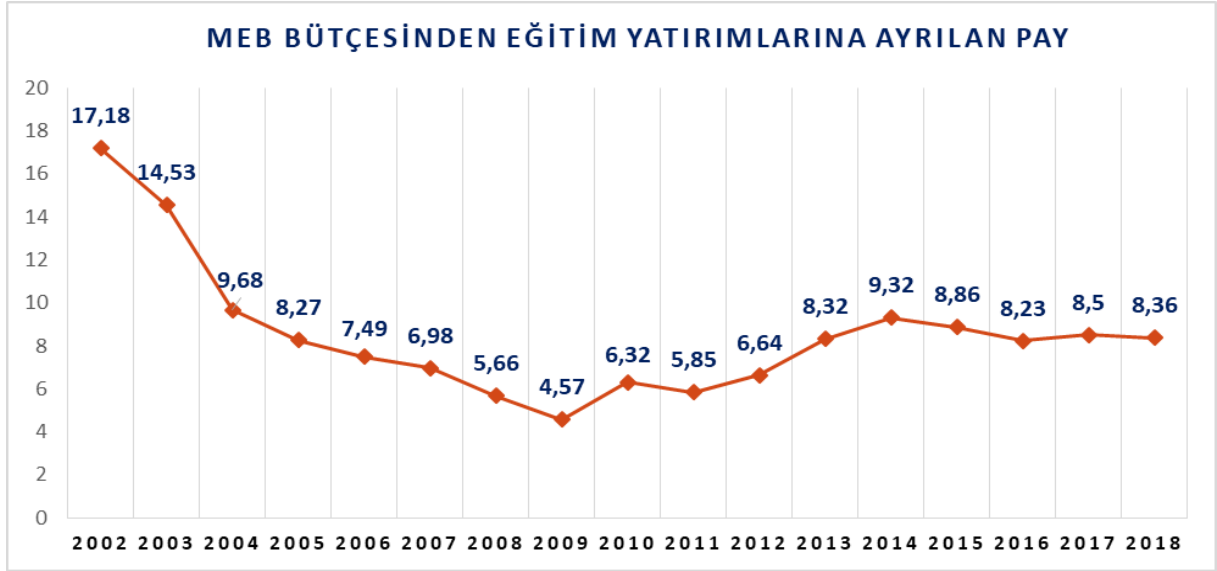
MEB'in Öğretmen Strateji Belgesi ile öğretmenlere yönelik performans dayatması ve angarya çalıştırma uygulamaları ile işgücü maliyetlerini aşağıya çekmeye çalışmasına rağmen, bakanlık bütçesinin yüzde 80'i personel için yapılan sabit ödemelere gitmektedir.

MEB bütçesinin büyük bölümü personel giderleri (**%69**) ve sosyal güvenlik devlet primi giderlerine (**%11**) gitmektedir. Başka bir ifadeyle, eğitime bütçeden en çok payı ayırdıklarını iddia edenler, bu payın **yüzde 80**'inin zorunlu olarak personel harcamalarına ayrıldığını özellikle gizlemeye çalışmaktadır. 2018 MEB bütçesi içinde mal ve hizmet alım giderlerinin payı **% 9,5**, cari transferler **% 3**, diğer giderler ise **% 7,5**'dir.

MEB'in Eğitim Yatırımları Tartışmasız Bir Şekilde Azalmaktadır

2002-2018 yılları itibarıyla MEB bütçesinden eğitim yatırımlarına ayrılan payın gelişim seyri, her fırsatta "Bütçeden en çok payı eğitime ayırdık" diyenlerin halkı nasıl kandırdıklarının, eğitime ayrılan bütçenin ne kadarının yatırıma ayrıldığını gizlemeye çalışarak gerçekleri nasıl çarpıttıklarını göstermektedir.

MEB bütçesinden eğitim yatırımlarına ayrılan pay 2002 yılında yüzde **17,18** iken, eğitim hizmetlerinin sunumu açısından çok önemli olan bu rakam 2009'da yüzde **4,57**'ye kadar gerilemiştir. 4+4+4 sonrasında zorunlu olarak kısmen de olsa artışa geçen eğitim yatırımlarına ayrılan bütçe oranı, 2014 sonrasında yeniden azalmaya başlamıştır. 2018 yılı itibarıyla Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden eğitim yatırımlarına ayrılan pay sadece ve sadece yüzde **8,36**'dır.

Hükümetin eğitim alanında önümüzdeki yıllarda hayata geçireceğini iddia ettiği okulöncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi ve bütün okullarda tam gün eğitime geçilmesi hedefinin mevcut bütçe rakamları ile gerçekleşmesi mümkün değildir.

YÜKSEKÖĞRETİM BÜTÇESİNDEKİ CİMRİLİK SÜRMEKTEDİR

Geçtiğimiz yıllar içinde, büyük bölümü siyasal ihtiyaçlar üzerinden her şehirde bir üniversite açılmıştır. 2018 yükseköğretim bütçesi, AKP hükümetinin yükseköğretim sisteminin ve üniversitelerin ihtiyaç duyduğu kaynağı genel bütçeden karşılama noktasındaki cimriliğini sürdürdüğünü göstermektedir.

Yükseköğretim Bütçelerinin Merkezi Bütçeye ve Milli Gelire Oranı

Yıllar	Yükseköğretim Bütçesinin Merkezi Bütçeye Oranı (%)	Yükseköğretim Bütçesinin Milli Gelire Oranı (%)
2003	2,27	0,94
2004	2,45	0,86
2005	3,34	1,07
2006	3,35	1,04
2007	3,21	1,05
2008	3,29	1,02
2009	3,33	0,79
2010	3,24	0,91
2011	3,68	0,95
2012	3,63	0,89
2013	3,77	0,97
2014	3,88	0,99
2015	3,90	0,96
2016	4,36	1,09
2017	3,97	0,84
2018	3,63	0,81

Son 15 yıl içinde devlet üniversitesi sayısı **53'ten 112'ye**, toplam üniversite sayısı ise **76'dan 179'a** çıkmıştır. Aynı dönemde öğrenci sayısı **1,9 milyondan 7,6 milyona** ulaşmıştır. Üniversite

sayısı ve öğrenci sayısındaki hızlı artışa rağmen, yükseköğretim bütçesinin söz konusu artışı karşılayabilecek kadar arttırılmadığını görmek mümkündür.

Geçtiğimiz yıllar içinde, başta akademik ve idari kadro politikası olmak üzere, pek çok açıdan iktidarın müdahaleleri ile karşı karşıya olan üniversitelere ayrılan bütçeler farklılık göstermekle birlikte, genel eğilim Hazine Yardımının her geçen yıl azaltılması ve üniversitelerin kendi gelirlerini yaratmaya zorlanması yönündedir. Tek tek üniversite bütçelerine bakıldığında bu durumu görebilmek mümkündür. 2018 yılı için öngörülen bütçelerde, özellikle üniversitelerdeki servis, temizlik vb. hizmetlerin sınırlandırılması, dolayısıyla cepten yapılan harcamaların daha da artması beklenmektedir.

Hükümetin yükseköğretim ihtiyacından çok, tamamen ticari bir mantıkla hareket ederek, ‘bakkal dükkanı’ açar gibi her ile bir üniversite açması sonucunda, pek çok bölümde üniversite kontenjanları büyük ölçüde boş kalmıştır. Hükümetin sorumluluğu sadece üniversite açmak değil, aynı zamanda yükseköğretim mezunlarına uygun istihdam alanları yaratmaktır. OECD’nin Bir Bakışta Eğitim 2017 Raporu verilerine göre 25-64 yaş arası yükseköğretim mezunu bireylerin dörtte biri Türkiye’de işsiz kalmıştır. İstihdam oranları lise derecesinin altındaki derecelere sahip olanlarda **%51**, lise ve ortaöğretim sonrası yükseköğretim olmayan derecelerde **%62** ve yükseköğretim derecesine sahip olanlar için **%75**’tir. Türkiye’de her dört üniversite mezunundan birisi işsiz olması, kadınlarda bu oranın daha da yüksek olması dikkat çekicidir.

2018 yılı yükseköğretim bütçesi, artan üniversite ve öğrenci sayısına rağmen ihtiyaç kadar arttırılmamıştır. Tıpkı MEB bütçesinde olduğu gibi, bütçenin önemli bir bölümünü personele yapılan harcamalar oluşturmaktadır. Yükseköğretim kurumları bütçesinin **yüzde 67**’si personel harcamalarına (personel giderleri + sosyal güvenlik devlet primi giderleri) ayrılmıştır. 2018 yükseköğretim bütçesi ile idari ve akademik personel açıkları başta olmak üzere, yükseköğretim emekçilerinin sorunlarının çözümü mümkün değildir.

Genel bütçeden yeterince kaynak ayrılmayan üniversitelerimiz, 15 Temmuz sonrasında üniversitelerde yaşanan akademik tasfiyenin de etkisiyle, bilimden ve bilimsel faaliyetlerden hızla uzaklaşmış, başta kadro politikası olmak üzere, hemen her konuda iktidarın ve piyasanın ihtiyaçlarına göre hareket etmeye başlamıştır. Son olarak Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi’nin ‘Şeytanla mücadele edecek’ yardımcı doçentlik kadrosu ilanı vermesi, üniversitelerin getirildiği ‘içler acısı’ durumu bütün açıklığıyla ortaya sermektedir. Mevcut haliyle üniversitelerimiz bilim yuvası olmaktan hızla uzaklaştırılmıştır.

EĞİTİMDE VE YÜKSEKÖĞRETİMDE TİCARİLEŞTİRME UYGULAMALARI ARTACAKTIR

2018 MEB bütçesinin bizlere gösterdiği en temel gerçek, eğitimde yaşanan yoğun ticarileşme sürecinin önümüzdeki dönemde artarak devam edeceği ve velilerin 2018 yılında cebinden yapacağı eğitim harcamalarının belirgin bir şekilde artacağıdır.

Eğitimden beklenen amaçların gerçekleşmesi, eğitimde ve yükseköğretimde personel açıklarının kadrolu istihdam ile kapatılması, eğitimin ve yükseköğretimin niteliğinin yükseltilmesi, fiziki alt yapı ve donanım eksikliklerinin giderilmesi, öğretmen açıklarının giderilmesi ve diğer sorunlar için mevcut bütçe anlayışının acilen değişmesi gerekmektedir.

Eğitim, devredilemez bir kamusal haktır. Bu alanda yapılan çeşitli araştırmaların da gösterdiği gibi, devlet okullarında paralı eğitim uygulamaları yaygınlaştıkça, en düşük gelir dilimindeki yüzde 20’lik kesimin gelirleri içinde eğitim harcamalarına ayırmak zorunda oldukları pay artmaktadır. Benzer bir durum yükseköğretim açısından da geçerlidir. Bu koşullarda devlet okullarında eşitsizlikleri derinleştiren örnekler, var olan toplumsal eşitsizlikler doğrultusunda okulları ayrıştırmaya neden olmakta zenginle yoksula ayrı ayrı “devlet okulu”, hatta aynı devlet okulu içinde gelir durumuna ya da başarı düzeyine göre farklı “sınıf”lar oluşturulmasının önünü açmaktadır.

Piyasacı eğitim sistemi, yaşamın her düzeyinde rekabeti, hizmetin bedelini ödemeyi, öğrenci ve velilerin “müşteri” haline getirilmesini hedefleyerek, toplumsal eşitsizliği ve toplumdaki sınıf farklılıklarını daha da derinleştirmektedir. Aynı okul içinde sınıflar, aynı bölgede okullar, farklı bölgeler, birbirleriyle rekabet içine sokularak eğitim hizmetleri piyasa kurallarına göre düzenlenmekte, öğrenciler birer yarış atı gibi sınavdan sınava koşmaktadır.

Yapılması gereken, kamusal kaynakların yine kamusal bir hak olan eğitim için, özel çıkarlar değil, toplumsal çıkarlar gözetilerek değerlendirilmesi ve sadece eğitimde ve yükseköğretimde değil, bütün alanlarda kamu harcamalarının payının belirgin bir şekilde arttırılmasıdır.

Eğitim Sen olarak taleplerimiz;

- ❖ MEB ve yükseköğretim bütçesinin milli gelire oranı en az iki kat arttırılmalı, başlangıç olarak OECD ortalamasına (%6) çıkarılmalıdır...
- ❖ Kamu kaynaklarının özel okullara aktarılması uygulamasına derhal son verilmeli, eğitime yeterli bütçe, okullara ihtiyacı kadar ödenek ayrılmalıdır.
- ❖ MEB bütçesinden eğitim yatırımlarına ayrılan pay mutlak anlamda arttırılmalı, eğitimi ticarileştirmeyi hedefleyen, özel sektörle yapılan ya da yapılacak olan ortak projeler iptal edilmelidir.
- ❖ Artan oranlı vergi dilimi uygulamasına son verilmeli, ek dersler başta olmak üzere, tüm ek ödemeler temel ücrete dâhil edilmeli emekliliğe yansıtılmalıdır...
- ❖ 2018 yılında aile ve çocuk yardımı başta olmak üzere, sosyal yardımlar sembolik olarak belirlenmekten çıkarılmalı, ihtiyaç kadar artış yapılmalıdır...
- ❖ Eğitime hazırlık ödeneği sadece öğretmenlere değil, tüm eğitim ve bilim emekçilerine yılda iki kez en az bir maaş tutarında ödenmelidir...
- ❖ Eğitim emekçilerinin 3600 ek gösterge talepleri doğrultusunda düzenleme yapılmalıdır...
- ❖ Öğretmen, akademik personel, memur ve yardımcı hizmetli açıkları kapatılmalıdır.
- ❖ Tüm eğitim ve bilim emekçilerine insan onuruna yakışır bir ücret ve sağlıklı çalışma koşulları sağlanmalıdır...